

ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

This article is devoted to the peculiarities of foreign capital functioning in the Ukraine banking sector. The necessity of transnationalization of banking sector as means of rise in the work effectiveness and integration into world bank system is proved.

Процеси глобалізації світової економіки впливають на всі сфери економічного життя суспільства. Закономірною є глобалізація фінансового ринку та поява нових фінансових гравців. Адже транснаціональні корпорації невинно здійснюють активні операції на світовому фінансовому ринку, що збільшує кількість банківських операцій та сприяє формуванню глобальної стратегії провідних банківських установ світу. Формування банківських об'єднань і, зокрема, транснаціональних банків дозволяє розподіляти ризики й витрати, підвищувати прибутковість роботи, переходити від відносин конкуренції до відносин співпраці.

Провідні банки світу перетворюються на потужні універсальні фінансові установи, що можуть запропонувати клієнтам різноманітний спектр послуг, який уже не обмежується банківськими операціями, а поєднує страхові, туристичні, консультативні тощо. При цьому вартість на послуги знижується, а кількість клієнтів зростає. Виникає й інша реакція: чим більше клієнтів обслуговує банк, тим менше собівартість його послуг. У результаті розміри банків зростають, а їх кількість зменшується. Для підтвердження цього факту доречно звернутися до досвіду Польщі. В 1993 році в країні здійснювали свою діяльність близько 90 комерційних банків, які контролювали 80% усіх активів банківської системи [1]. Крім того, в країні існувало приблизно 60 приватних банків. Відділення іноземних банків на той час в Польщі були відсутні. З приходом іноземного капіталу виникла тенденція до злиття та поглинання, що привело до формування висококонцентрованої структури банківського ринку. Близько 70% банківських установ Польщі сьогодні контролюються іноземцями. В результаті залишилось приблизно 20 банків. При чому великими вважаються лише 10, які контролюють приблизно 70% активів [2]. З усіх комерційних банків лише два повністю належать державі (Ощадбанк, Сільськогосподарський банк). Найбільш вірогідно, що Україна має піти таким же шляхом. В Україні занадто багато банків, тому скорочення їх чисельності неминуче.

Сьогодні на ринок України проникнення західного фінансового капіталу здійснюється через купівлю акцій, поглинання місцевих банків і перетворення їх на дочірні фінансові установи або створення небанківських структур. Банки з іноземним капіталом розширюють свою діяльність досить швидко. З 2001 по 2005 рік їхні активи збільшилися в 3,5 рази. До найбільших банків зі стопроцентним відсотковим іноземним капіталом в Україні можна віднести: "Райффазен-банк Україна" (Австрія), "Сітібанк Україна" (США), "Каліон Банк Україна" (Франція), "ІНГ Банк Україна" (Нідерланди), "ХФБ Україна" (Німеччина), "Прокредитбанк" (Німеччина, США, Великобританія), "Внешторгбанк" (Росія), Банк "Ренсанс Капітал" (Нідерланди), БМ Банк (Росія, Швейцарія).

Існує багато українських банків, які починали процес продажу, але поки що не знайшли покупців. Проте іноземні банки постійно ведуть переговори з вітчизняними банками щодо їх придбання. Лише в 2007 р. було проведено приблиз-

но десять операцій з продажу вітчизняних банків іноземним фінансовим установам. Серед найбільших можна відзначити продаж "ТАС" банку шведському Swedbank та продаж банку "Форум" німецькому Commerzbank. Цього року завершено також продаж "Укрсоцбанку" UniCredit Group. Крім того, група Intesa Sanpaolo, яка раніше хотіла купити "Укрсоцбанк", купила "Правекс-банк".

У результаті всіх операцій власниками українських банків лише за минулий рік було отримано близько 4 млрд. дол., що приблизно в два рази більше, ніж передбачали деякі аналітики рік тому [3]. А за повідомленням Нацбанку, частка іноземного капіталу в українській банківській системі збільшилася з 27,6% на початку 2007 року до 35% станом на 01.01.2008 року [3]. Не виняток, що всі недавні зміни у вітчизняній банківській сфері найближчим часом можуть збільшити частку іноземного капіталу до 50%. Отже, Україна наближається до країн Центральної та Східної Європи, де від 60 до 90% банківського капіталу належить іноземному.

Серед дрібних операцій має місце нещодавній прихід на вітчизняний банківський ринок грецьких і кіпрських банків. Зокрема, Pireaus Bank купив Міжнародний комерційний банк. Кіпрські Marfin Popular Bank і Bank of Cyprus придбали МТБ і АвтоЗАБ-банк. Їх стратегія, швидше за все, буде будуватися на обслуговуванні інтересів своїх клієнтів в Україні. В Україні також присутній уже Банк Грузії та лідер ізраїльського ринку — Нароалім Банк. Взагалі на вітчизняному банківському секторі представлено близько двадцяти країн. Лідирують за обсягом інвестицій Франція та Австрія. Проте деякі аналітики прогнозують найближчим часом прихід російського капіталу у великих обсягах.

Такий масовий прихід іноземних банків в Україну можна пояснити як розвитком економіки, так і недоскональним ринком банківських послуг чи можливістю отримати додатковий прибуток. Проте не можна забувати, що часто банки приходять в країну для обслуговування інтересів клієнтів своєї країни або транснаціональних корпорацій, які вони вже обслуговують. Яскравим прикладом є "Сітібанк Україна", клієнтами якого є великі західні транснаціональні компанії. "Сітібанк" дотримується ідеї глобального банку. "Ми хочемо бути представленими скрізь, де працюють наші клієнти. При цьому нас не цікавлять короткострокові операції і надприбутки. Навіть незважаючи на найкращий економічний стан країни, для нас набагато важливіше робота на довгострокову перспективу", — пояснює Вітольд Зелінський, голова правління "Сітібанк Україна", стратегію банку у Східній Європі [4]. Отже, чимало банків виходять на іноземні ринки лише тому, що там розгорнули свою діяльність їхні традиційні клієнти, з якими у країнах походження налагоджені тісні стосунки. Причому внутрішнім ринком країни перебування такі банки майже не цікавляться, а з регіональними банками співпрацюють мало. Тому їхній вплив на господарство країни перебування є мінімальним.

Приплив іноземного банківського капіталу може мати як позитивні, так і негативні наслідки. Перш за все, прихід іноземного капіталу свідчить про те, що економіка досягла певного успішного рівня. До того ж присутність іноземного банку зі світовим ім'ям у вітчизняній банківській системі буде безперечно перевагою при виборі транснаціональної компанії країни інвестування. Без західних ресурсів українська економіка не могла б зростати так динамічно. Звичайно, дедалі більше буде проявлятися залежність від західного фінансування, яка в разі ускладнень на світових фінансових ринках може обернутися негативними наслідками. З іншого боку, іноземні банки мають більший досвід щодо злиття (поглинання) компаній, торгівлі деривативами, організації випусків облігацій. Попит на такі послуги в Україні буде зростати, що змусить вітчизняні банки вчитися у своїх іноземних колег. Це неодмінно збільшить спектр якісних послуг. Адже в таких умовах перед місцевими банками постає вибір: засвоювати передові технології та методи банківської діяльності, вдосконалюючи й розширюючи асортимент послуг і продуктів, або погодитися на поступове згортання діяльності та витіснення з ринку. Отже, іноземні банки приносять більш швидке та ефективне

впровадження передових методів банківської діяльності. Система менеджменту іноземного банку та наявність новітніх інформаційних технологій може покращити ефективність функціонування і національної банківської системи.

Іноземні банки збільшують обсяг кредитних ресурсів та мають більш стабільні джерела. Ці банки навіть в умовах економічного спаду будуть спроможні здійснювати кредитну діяльність. Крім того, залучення іноземного капіталу в банківську сферу буде сприяти неодмінному запровадженню міжнародного досвіду фінансового оздоровлення, реорганізації та реструктуризації банків. А в умовах збільшення конкуренції автоматично прискорюється процес реформування банківського сектору. Важливим є і факт підвищення кваліфікаційного рівня банківських працівників, оскільки вони будуть вимушені працювати за світовими стандартами надання банківських послуг.

З точки зору вітчизняних банків, іноземні гравці забирають у них найприбутковіших клієнтів, залишаючи натомість найбільш ризикованих. І місцеві банки можуть не витримувати конкуренції та банкрутувати. Тому збільшення частки іноземного банківського капіталу в банківській системі має відбуватися поступово. Паралельно мають створюватися сприятливі внутрішні умови розвитку банківського сектору та підвищуватися конкурентоспроможність національного банківського капіталу. Не можна забувати про зміцнення банків з державним капіталом, які забезпечують структурні та соціальні завдання, таких, як Ощадбанк. Має чітко нормуватися продаж банків з національним капіталом іноземцям. Це допоможе зменшити ризик приходу іноземного капіталу в банківський сектор.

Поступове посилення конкуренції та прихід на український ринок світових банків має розглядатися як позитивний. Підвищення технічних і комунікаційних можливостей вітчизняних банків надасть їм змогу фінансувати міжнародну торгівлю, проводити масштабні операції з валютою та кредитними угодами, організовувати фінансування нових перспективних проєктів і надавати високоспеціалізовані фінансові послуги. Таким чином, підвищиться рівень конкурентоспроможності вітчизняної банківської системи, що сприятиме забезпеченню стабільного розвитку банківського сектору.

Література: 1. Шкирич А. Адаптація банківських систем к процесу глобалізації // Банкауский весник. – 2007. – Сентябрь. – С. 44 – 47. 2. Павлюк К. В. Діяльність іноземних комерційних банків в Україні: тенденції та проблеми / К. В. Павлюк, В. А. Кажан // Фінанси України. – 2006. – №6. – С. 143 – 151. 3. Гриньков Д. Иностранные выходы [Банки с иностранным капиталом] // Бизнес-комплект. – 2008. – №5. – С. 58 – 63. 4. Ершов М. Банковская система и развитие российской экономики // Мировая экономика и международные отношения. – 2005. – №3. – С. 28 – 34. 5. Кириченко М. М. Процеси транснаціоналізації банківської діяльності та перспективи їхнього розвитку в Україні // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – №1. – С. 132 – 140. 6. Кузнецов А. Витольд Зелински: "Нас не интересуют сверхприбыли" // Киевский телеграф. – 2000. – №16. – С. 5. 7. Мусасева С. Іноземні банки осідають в Україні // Вечерний Харьков. – 2008. – 6 лютого. – С. 4. 8. Остапчук Я. Роль іноземного капіталу в банківській системі України // Финансовые риски. – 2007. – №1. – С. 41 – 47. 9. Полозенко Д. В. Банківська система України в умовах функціонування іноземних банків // Фінанси України. – 2006. – №5. – С. 91 – 95. 10. Щодо питання відкриття в Україні філій іноземних банків // Финансовая консультация. – 2005. – №10. – С. 47 – 49.

Стаття надійшла до редакції
13.05.2008 р.

УДК 331.108.4

Бормотова М. В.
Небилиця О. А.

ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ "КАР'ЄРА"

The definition "career" has been considered in the article. The existing points of view were summarized. This makes it possible to understand the career clearer and define the main marks and special features of the career.

Актуальність теми дослідження обумовлена високою економічною та соціальною значущістю проблеми кар'єрного зростання, через те що кар'єра займає важливе місце в житті людини протягом її свідомого життя. Кар'єра — поняття дуже широке і багатогранне, пронизує будь-які сфери професійної діяльності, в будь-якій професії можна забезпечити кар'єрне просування людини. Особливу значущість вона має для керівників будь-якого рівня.

Ступінь розробки проблеми характеризується наявністю значної кількості друкованих та електронних робіт, присвячених різним областям управління персоналом, у тому числі й кар'єрі, і вкрай низькою опрацьованістю проблеми впливу кар'єри на діяльність організації в цілому.

Теоретичні питання щодо управління кар'єрою розглядаються у роботах як вітчизняних авторів, так і зарубіжних. Роботи таких вчених, як Едгар Шейн, Я. Щепанського, П. Санісало, Є. Г. Молл, Г. М. Парсоданова, Н. Н. Руткевича, А. Б. Борисова присвячені різним аспектам розвитку кар'єри стосовно конкретних ситуацій або сфер діяльності.

Проведений аналіз літератури показує, що в працях вітчизняних і зарубіжних дослідників створюється серйозна наукова основа для вдосконалення процесу управління кар'єрою. Разом з тим у своїй цілісності і в аспектих відносин ця проблема містить ряд невирішених питань, особливо якщо розглядати таку важливу її частину, як розвиток кар'єри. На сьогоднішній день теоретична розробка вибраної проблеми значно відстає від сучасної практики. Дослідження теоретичних основ розвитку кар'єри — багато в чому ще не освоєне поле наукової діяльності. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває дослідження теоретичних засад розвитку кар'єри, а саме сутності поняття кар'єри.

Метою даної статті є теоретичне дослідження існуючих точок зору щодо тлумачення поняття "кар'єра" та обґрунтування іншого визначення, яке дозволяє розглянути кар'єру у більш широкому розумінні та включитиме основні ознаки й особливості кар'єри.

Для досягнення поставленої мети у статті вирішені наступні завдання: проаналізовані й узагальнені існуючі точки зору щодо сутності поняття "кар'єра"; запропоновано більш повне та сутнісне визначення цього поняття.

Звернення великої кількості дослідників різних сфер діяльності до проблематики кар'єри породило багато визначень поняття "кар'єра". Тлумачення кар'єри, які пропонуються вченими, наведені в таблиці.

Таблиця

Визначення кар'єри, які пропонують різні вчені

№ з/п	Визначення	Основна ідея	Джерело
1	2	3	4
1	Кар'єра від італ. <i>carriera</i> — дія, життєвий шлях, поприще; від лат. <i>carus</i> — віз, візок — швидке й успішне просування по службовій, суспільній, науковій та іншій діяльності, досягнення популярності, вигоди;	Професійний або життєвий шлях	О. С. Мельничук [1]